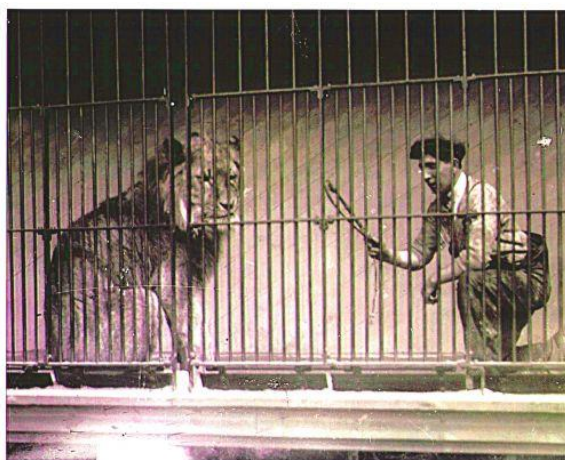

Veilig en gezond werken

Protocol Werken met dieren en nabij dierverblijven

Nederlandse Vereniging van Dierentuinen
Postbus 15458
1001 ML Amsterdam

020 5246080
Info@nvddierentuinen.nl

 <p>Veilig en gezond werken</p> <p>NEderlandse VERENIGING VAN Dierentuinen</p>	<p>Protocol</p> <p>Werken met dieren en nabij dierverblijven</p>	Nummer P 2	Pagina 2 van 4
		Versie 25 april 2012	Ingangsdatum
		Eigenaar NVD	18 september 2009

Protocol werken met dieren en nabij dierverblijven

1. Inleiding

Werken met dieren brengt bijzondere risico's met zich mee. Jaarlijks vinden in de wereld ernstige en soms fatale werkgerelateerde incidenten met dieren plaats. Oorzaken zijn divers. Onvoldoende rekening houden met de onvoorspelbaarheid van het gedrag van risicovolle diersoorten speelt vaak een rol. Jarenlange ervaring met dezelfde dieren kan bij de professional een gevoel van schijnveiligheid opleveren en tot verrassingen met ernstige gevolgen leiden. Kennis en ervaring zijn van groot belang. Management en bedrijfscultuur bepalen veiligheidsbewustzijn dat meer of minder is gericht op het voorkomen van ongevallen en het naleven van afspraken.

Beleid, procedures, richtlijnen en veiligheidsinstructies zijn essentiële instrumenten om een risicovolle taakinvulling in het werken met dieren te voorkomen.

Dit veiligheidsprotocol beperkt zich tot het voorkomen van lichamelijke verwonding van de medewerker door dieren waarmee wordt gewerkt.

2. Doel

Het doel van dit protocol is het voorkomen van (ernstige) ongevallen alsook het adequaat optreden bij eventuele incidenten. Daarnaast hebben de medewerkers voldoende kennis en ervaring om veilig met dieren te kunnen werken, waarbij zij de veiligheidsvoorschriften van de betreffende diersoort in acht nemen.

3. Risico's

Dieren kunnen afhankelijk van soort en situatie op verschillende wijzen verwondingen aanbrengen; bijten, vertrappen, schoppen, trekken, krabben, steken en verdrukken.

Het grootste risico ontstaat wanneer medewerker en dier zich in dezelfde ruimte bevinden of als de medewerker zich buiten het verblijf binnen reikafstand van het dier bevindt. Dit risico wordt voorkomen door fysieke afscheiding tussen mens en dier in de vorm van muren, deuren, schuiven, water, glas, hekken, tralies, gaas of schrikdraad toe te passen. Het spreekt voor zich dat deze fysieke voorzieningen effectief en bedrijfszeker moeten zijn.

Veel diersoorten in gevangenschap beschikken over verschillende ruimtes zoals een binnen- en buitenverblijf. Bij het schoonmaken van deze verblijven worden de dieren tijdelijk in de andere ruimte geplaatst. Bij verplaatsingen worden verbindingen tussen verblijven geopend en gesloten. Deze handelingen dienen op de juiste volgorde en op de juiste momenten plaats te vinden. Sommige diersoorten slagen er in een onvolledig gesloten schuif te openen om vervolgens oog in oog te staan met de medewerker.

Niet routinematige handelingen zoals medische behandelingen en transport van dieren leveren grote risico's op wanneer vooraf niet is nagedacht over en geanticipeerd op mogelijke scenario's die zich kunnen voordoen. Bij onvoldoende narcose bijvoorbeeld kan het dier plotseling bijkomen en ernstig gevaar voor medewerkers veroorzaken.

4. Maatregelen

Algemeen

Maatregelen richten zich in de eerste plaats op het voorkomen van ongevallen.

In de tweede plaats moet duidelijk zijn wat bij een voorval de beste handelwijze is om verdere schade te beperken. Na stabilisering van een ongewenste situatie is een goede afhandeling van belang.

Ten slotte dient ieder voorval optimaal benut te worden om de kans op herhaling (zo veel mogelijk) uit te sluiten.

 <p>Veilig en gezond werken</p> <p>NEDELANDESE VERENIGING VAN Dierentuinen</p>	<p>Protocol</p> <p>Werken met dieren en nabij dierverblijven</p>	Nummer P 2	Pagina 3 van 4
		Versie 25 april 2012	Ingangsdatum
		Eigenaar NVD	18 september 2009

Organisatorisch

Bij het werken met (gevaarlijke) dieren en nabij dierverblijven, zullen de volgende (veiligheids)regels in acht genomen moeten worden:

- Basis veiligheidsregels voor alle medewerkers en derden die met dieren en nabij dierverblijven werken.
- Overzicht van gevaarlijke diersoorten met korte beschrijving van de risico's.
- Overzicht van minimale personeelsbezetting per diersoort.
- Overzicht van kwalificatie-eisen en autorisatie van medewerkers en derden voor risicovolle werkzaamheden met (gevaarlijke) dieren en nabij dierverblijven.
- Specifieke veiligheidsvoorschriften voor risicovolle werkzaamheden met (gevaarlijke) dieren en nabij dierverblijven.
- Goed functionerend (bijna) ongevallenrapportagesysteem.
- Veiligheid als vast onderwerp op werk(overleg).
- Veiligheidsoverleg vóór het starten van niet routinematige werkzaamheden met en nabij dierverblijven van (gevaarlijke) dieren. In ieder geval bepalen wie de leiding heeft.

Fysiek

Periodiek zal er aandacht besteedt worden aan de volgende aspecten:

- Een preventief onderhoudssysteem van fysieke voorzieningen in en rond dierverblijven.
- Goed functionerend meldingssysteem van fysieke gebreken en defecten.

Management

Op het werk(overleg) zal aandacht besteedt worden aan de volgende aspecten:

- Veiligheidsbewustzijn.
- Voorlichting en opleiding.
- Veiligheidsmanagementsysteem, waaronder een beschrijving van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden met betrekking tot veiligheid.
- Periodieke review en bijstelling van beleid, procedures, voorschriften en instructies.
- Proactief en adequaat handelen op informatie uit het ongevallenrapportagesysteem.
- Toezicht op naleving van richtlijnen, voorschriften en afspraken.
- Snel en correctief handelen op afwijkingen die ernstige gevolgen kunnen hebben.

5. Wettelijk kader

Het wettelijk kader in dit geval betreft de Arbowet *Artikel 3 (algemene verplichting tot voorkomen gevaar voor de gezondheid en veiligheid)*, *Artikel 5 (risico's in kaart brengen)* en *Artikel 8 (het geven van voorlichting)*. Verder kan verwezen worden naar hoofdstuk 8 van het arbobesluit dat gaat over persoonlijke bescherming en markering van gevaarlijke plekken. Als algemeen vereiste geldt dat arbeidsplaatsen veilig toegankelijk dienen te zijn en ook veilig toegankelijk dienen te kunnen worden verlaten (Artikel 3.2 Arbobesluit). In het Arbobesluit, Artikel 3.6 en 3.7 wordt gewezen op de aanwezigheid van vluchtwegen en het veilig gebruik hiervan. Ook het Artikel 3.9 (noodverlichting) is met het oog op veilig werken van toepassing.

Indien naast diervverzorgers ook gebruik gemaakt wordt van stagiaires (onder begeleiding) en/of vrijwilligers, dan zijn de volgende artikelen uit het Arbobesluit van toepassing: *Artikel 9.5a* (schakelbepaling vrijwilligers). *Artikel 7.39b* (het onder deskundig toezicht uitvoeren van werkzaamheden, door jeugdigen, met wilde, giftige of andere dieren die gevaar opleveren). Daarnaast wordt er in Artikel 1.36 vermeld dat mocht blijken, dat jeugdige werknemersarbeid moeten verrichten waaraan specifieke gevaren verbonden zijn, zullen de werkzaamheden zo georganiseerd moeten worden, dat onder begeleiding van deskundig toezicht, deze gevaren worden voorkomen. Indien dit niet mogelijk is zullen deze werkzaamheden niet door jeugdige werknemers uitgevoerd mogen worden.

 <p>Veilig en gezond werken</p> <p>NEDERLANDSE VERENIGING VAN Dierentuinen</p>	<p>Protocol</p> <p>Werken met dieren en nabij dierverblijven</p>	Nummer P 2	Pagina 4 van 4
		Versie 25 april 2012	Ingangsdatum
		Eigenaar NVD	18 september 2009

6. Registratie en archivering

Documentatie van beleid, voorschriften, richtlijnen, veiligheidsinstructies en ongevalregistratie wordt centraal beheerd.

7. Documenten en referenties

- www.hse.gov.uk/pubns/web15.pdf (02-04-2012) Managing Health and Safety in Zoos:
- www.arboportaal.nl (02-04-2012) link naar arbowet en arbobesluit
- www.wetten.overheid.nl (02-04-2012) tekst en inhoud arbowet en arbobesluit

8. Voorbeeld veiligheidsregels

Basis veiligheidsregels voor medewerkers Dier & Plant (werken met of bij dieren)

1. Voordat je de dierafdeling in/op gaat;
 - a) observeer het gedrag van de dieren
 - b) let op omstandigheden in de omgeving die invloed kunnen hebben op het gedrag van dieren
 - c) bepaal op basis van a en b of er anders dan normaal gehandeld moet worden
2. Ga alleen dan het verblijf in als je zeker weet dat het hek/de deur tussen jou en het dier goed is afgesloten (d.w.z. het slot is gesloten, de schuif zit in de borg en/of de grendel is geborgd).
3. Verlaat de afdeling alleen nadat je zeker weet dat de hekken en deuren goed zijn afgesloten.
4. Afsluiten en openen van deuren, hekken, kooien, verblijven: checken, controleren en nog eens controleren!
5. Zorg er voor dat je de sleutels altijd bij je houdt.
6. Als je met meer mensen werkt; vertrouw nooit op de ander(en), check elkaar
7. Geef alle relevante informatie door aan je collega(s) die de volgende dag(en) dienst heeft/hebben d.m.v. het dagrapport en aantekeningen in de afdelingsagenda.
8. Bij werkzaamheden in het verblijf; beweeg en praat rustig, veroorzaak geen harde geluiden, veroorzaak geen omstandigheden die het dier bang kan maken of stres kan veroorzaken, let op bijzondere omstandigheden die het gedrag van het dier negatief kunnen beïnvloeden.
9. Nieuwe medewerkers, stagiaires en vrijwilligers mogen nooit alleen op de dierafdeling.
10. Geen vrienden en familieleden op de dierafdeling zonder toestemming van het vakgroefhoofd of diens waarnemer.
11. Als je werk van een collega overneemt; lees voordat je met de werkzaamheden begint eerst in het dagrapport of in de afdelingsagenda of er bijzonderheden zijn (bijvoorbeeld afwijkend diergedrag, gezondheid, voeding, medicatie, techniek).
12. Medische handelingen bij verdoving; alleen dan uitvoeren nadat de dierenarts daartoe toestemming geeft.
13. Medische handelingen alleen dan uitvoeren wanneer minimaal de dierenartsassistent aanwezig is.
14. Voordat je begint met niet routinematig werk;
 - bedenk eerst wat voor risico's zich kunnen voordoen,
 - bespreek hoe je daar het beste mee kunt omgaan,
 - maak duidelijke afspraken en bepaal wie de leiding heeft.